

Η ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

Η έννοια του ελεύθερου χρόνου είναι στενά συνδεδεμένη μ' εκείνην της επιλογής. Κατά τη διάρκειά του ο άνθρωπος, τυπικά ή ουσιαστικά, επιλέγει τον τρόπο με τον οποίο θα διαθέσει τον εαυτό του. Ο συλλογισμός αυτός μας οδηγεί στο να αναζητήσουμε τη σχέση του ελεύθερου με τον «αναγκαίο», τον «υποχρεωτικό» χρόνο, το διάστημα, δηλαδή εκείνο κατά το οποίο ο άνθρωπος είναι υποχρεωμένος να κάνει «κάτι», όπως το να εργαστεί και να φοιτήσει.

Ο συσχετισμός «ελεύθερου» και «αναγκαίου» χρόνου είναι ιδιαίτερα σημαντικός γιατί από διάρκεια του τελευταίου δεν καθορίζεται μόνο η διάρκεια του πρώτου, αλλά και η ποιότητά του. Είναι ευνόητο πως ένας παρατεταμένος, κοπιαστικός και μη δημιουργικός εργάσιμος χρόνος δεν ευνοεί την πλήρη και δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου, υπονομεύει ακόμα και την ίδια την ύπαρξή του.

Στη μεγάλη πλειοψηφία η έννοια του ελεύθερου χρόνου ταυτίζεται μ' αυτήν της ψυχαγωγίας. Όχι μιας ψυχαγωγίας η οποία θα αναπτύσσει την «ψυχή», θα προάγει την καλλιέργεια, αλλά μιας ψυχαγωγίας η οποία θα εκτονώνει, θα βοηθά τον άνθρωπο να «ξεχάσει» την καταπίεση την οποία δέχεται κατά τη διάρκεια του αναγκαίου χρόνου. Χωρίς να παραγνωρίζουμε την αναγκαιότητα της «εκτόνωσης», δεν μπορούμε να παραβλέψουμε το πρόβλημα που δημιουργεί όταν γίνεται ο νόμος, ο κανόνας ψυχαγωγίας. Στην ουσία ο άνθρωπος δεν παρεμβαίνει δυναμικά στη ζωή του αλλά αφήνει τις δυσκολίες της ζωής δυναμικά να τον παρασύρουν. Η αναζήτηση αποκλειστικά και μόνο της λήθης, η επιδίωξη της αδράνειας του μυαλού οδηγούν τον άνθρωπο στο ν' αναπαράγει μόνο τη βιολογική του δύναμη, ν' αναπληρώνει τυπικά τις σωματικές και διανοητικές δυνάμεις που ξόδεψε κατά τη διάρκεια της εργασίας, να συμμετέχει στη ζωή μονόπλευρα.

Ο άνθρωπος παγιδεύεται σ' ένα περιβάλλον που του δημιουργεί την ψευδαίσθηση της ελευθερίας επιλογής. Το καθημερινό άγχος, η κούραση, η έλλειψη χρόνου, αλλά και η άγνοια τον οδηγούν στο να επιλέξει μόνο όσα του προσφέρει η βιομηχανία ψυχαγωγίας.

Όσο ο άνθρωπος συνειδητοποιεί τη δημιουργική του φύση, όσο αναζητά εξηγήσεις, όσο διευρύνει τα ερωτηματικά του, όσο προσπαθεί να ερμηνεύσει, όσο σκέφτεται κι αλλάζει, τόσο οι δραστηριότητές του και κατά τον ελεύθερο χρόνο του θα ενισχύουν τη δημιουργικότητά του. Τότε πραγματικά θα

επιλέγει. Όσο αντιλαμβάνεται τον εαυτό του ως αντικείμενο που απλώς παράγει για να επιβιώσει, ως άτομο που ζει απλώς για να ζει, τόσο και η κατανάλωση του ελεύθερου χρόνου θα χαρακτηρίζεται από παθητικότητα και υποταγή σ' αυτό που μαζικά παράγει η βιομηχανία ονείρων, ψευδαισθήσεων και ευτελούς κουλτούρας. Τότε ο τρόπος ζωής του θα προεπιλέγεται από άλλους.

Η αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου είναι κάτι που μας γεμίζει ικανοποίηση, συμβάλλοντας στην προσωπική μας ευεξία. Η ξεκούραση και οι διάφορες μορφές διασκέδασης όπως ένα κινηματογραφικό ή θεατρικό έργο, μία έκθεση ή ακόμα και λιγότερο «πνευματικές» ενασχολήσεις, όπως μία βόλτα ή ένας απογευματινός καφές με φίλους, κάνουν τη ζωή μας πιο ευχάριστη.

Υπάρχουν ταυτόχρονα και άλλες ιδέες για το πώς να αξιοποιήσουμε τον χρόνο που ο καθένας μας δεν διαθέτει για διάβασμα και εργασία. Μπορούμε να ασχοληθούμε με την εθελοντική εργασία, να βρεθούμε κοντά στη φύση, να μάθουμε μία τέχνη, να επισκεφθούμε την ύπαιθρο και να γνωρίσουμε έναν άλλο τόπο

Η έννοια του ελεύθερου χρόνου είναι στενά συνδεδεμένη μ' εκείνη της επιλογής. Κατά τη διάρκειά του ο άνθρωπος, τυπικά ή ουσιαστικά, επιλέγει τον τρόπο με τον οποίο θα διαθέσει τον εαυτό του. Ο συλλογισμός αυτός μας οδηγεί στο να αναζητήσουμε τη σχέση του ελεύθερου με τον «αναγκαίο», τον «υποχρεωτικό» χρόνο, το διάστημα, δηλαδή εκείνο κατά το οποίο ο άνθρωπος είναι υποχρεωμένος να κάνει «κάτι», όπως το να εργαστεί και να φοιτήσει.

Ο συσχετισμός «ελεύθερου» και «αναγκαίου» χρόνου είναι ιδιαίτερα σημαντικός γιατί από διάρκεια του τελευταίου δεν καθορίζεται μόνο η διάρκεια του πρώτου, αλλά και η ποιότητά του. Είναι ευνόητο πως ένας παρατεταμένος, κοπιαστικός και μη δημιουργικός εργάσιμος χρόνος δεν ευνοεί την πλήρη και δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου, υπονομεύει ακόμα και την ίδια την ύπαρξή του.

Στη μεγάλη πλειοψηφία η έννοια του ελεύθερου χρόνου ταυτίζεται μ' αυτήν της ψυχαγωγίας. Όχι μιας ψυχαγωγίας η οποία θα αναπτύσσει την «ψυχή», θα προάγει την καλλιέργεια, αλλά μιας ψυχαγωγίας η οποία θα εκτονώνει, θα βοηθά τον άνθρωπο να "ξεχάσει" την καταπίεση την οποία δέχεται κατά τη διάρκεια του αναγκαίου χρόνου. Χωρίς να παραγνωρίζουμε την αναγκαιότητα της «εκτόνωσης», δεν μπορούμε να παραβλέψουμε το πρόβλημα που δημιουργεί όταν γίνεται ο νόμος, ο κανόνας ψυχαγωγίας. Στην ουσία ο άνθρωπος δεν παρεμβαίνει δυναμικά στη ζωή του αλλά αφήνει τις δυσκολίες της ζωής δυναμικά να τον παρασύρουν. Η αναζήτηση αποκλειστικά και μόνο της λήθης, η επιδίωξη της αδράνειας του μυαλού οδηγούν τον άνθρωπο στο ν' αναπαράγει μόνο τη βιολογική του δύναμη, ν' αναπληρώνει τυπικά τις σωματικές και διανοητικές δυνάμεις που ξόδεψε κατά τη διάρκεια της εργασίας, να συμμετέχει στη ζωή μονόπλευρα.

Ο άνθρωπος παγιδεύεται σ' ένα περιβάλλον που του δημιουργεί την ψευδαίσθηση της ελευθερίας επιλογής. Το καθημερινό άγχος, η κούραση, η έλλειψη χρόνου, αλλά και η άγνοια τον οδηγούν στο να επιλέξει μόνο όσα του προσφέρει η βιομηχανία ψυχαγωγίας.

Όσο ο άνθρωπος συνειδητοποιεί τη δημιουργική του φύση, όσο αναζητά εξηγήσεις, όσο διευρύνει τα ερωτηματικά του, όσο προσπαθεί να ερμηνεύσει, όσο σκέφτεται κι αλλάζει, τόσο οι δραστηριότητές του και κατά τον ελεύθερο χρόνο του θα ενισχύουν τη δημιουργικότητά του. Τότε πραγματικά θα επιλέγει. Όσο αντιλαμβάνεται τον εαυτό του ως αντικείμενο που απλώς παράγει για να επιβιώσει, ως άτομο που ζει απλώς για να ζει, τόσο και η κατανάλωση του ελεύθερου χρόνου θα χαρακτηρίζεται από παθητικότητα και υποταγή σ' αυτό που μαζικά παράγει η βιομηχανία ονείρων, ψευδαισθήσεων και ευτελούς κουλτούρας. Τότε ο τρόπος ζωής του θα προεπιλέγεται από άλλους.